

Br: 02-03-15326

Podgorica, 17.12.2021. godine

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA

-n/r ministra, gospodina mr Jakova Milatovića -

Poštovani gospodine Milatoviću,

Povodom *Predloga programa podrške za zapošljavanje mladih*, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja daje sljedeće

MIŠLJENJE

Dostavljeni Program temelji se na 6 (šest) mjera koje će doprinijeti stvaranju preduslova za ublažavanje negativnih posljedica izazvanih prolongiranim zapošljavanjem mladih, a koje su usmjerene na obezbjeđivanje podrške mladima kroz međuinstitucionalnu saradnju, kreiranje finansijski stimulativnog okruženja za zapošljavanje mladih, doprinos digitalizaciji društva, zapošljavanje mladih osoba sa invaliditetom, usavršavanje mladih u inostranstvu za oblasti od strateškog interesa za Crnu Goru, borbu protiv sive ekonomije i jačanje apsorpcione moći Crne Gore u oblasti poljoprivrede.

Na tekst *Predloga programa* i pripremljeni *Izveštaj o analizi uticaja propisa sa aspekta uticaja na poslovni ambijent*, nemamo primjedbi.

Na osnovu uvida u dostavljeni tekst i *Izveštaj o analizi uticaja propisa*, za implementaciju *Predloga programa* potrebna su finansijska sredstva u iznosu od 2,8 mil. € i isti je predviđen da se realizuje kroz šest mjera. Za mjeru *Podrška unapređenju ljudskih resursa za digitalnu ekonomiju* potrebno je obezbijediti sredstva u iznosu od 1,0 mil. € kod Ministarstva ekonomskog razvoja, za *Unapređenje zapošljavanja mladih osoba sa invaliditetom* sredstva u iznosu od 300.000,00 € kod Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, za *Komisiju za stipendiranje talentovanih studenata Crne Gore za sudije na prestižnim inostranim fakultetima* iznos od 1,0 mil. € iz sredstava iz *Tekuće budžetske rezerve*, za *Podršku osposobljavanju i zapošljavanju mladih za poslove inspekcijuskog nadzora* iznos od 340.000,00 € kod Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, za mjeru *Mladi kao podrška razvoju poljoprivrede* u iznosu od 175.000,00 € kod institucije *Zavod za zapošljavanje Crne Gore*, dok za mjeru *Memorandum o saradnji* ne zahtijeva trenutno izdvajanje sredstava.

Potrebna sredstva za realizaciju predviđenih mjera planirana su *Predlogom zakona o budžetu za 2022. godinu* u okviru Ministarstva ekonomskog razvoja i Zavoda za zapošljavanje. Međutim, za *Komisiju za stipendiranje talentovanih studenata Crne Gore za sudije na prestižnim inostranim fakultetima* iznos od 1,0 mil. € nije planiran u *Tekućoj budžetskoj rezervi*. Dodatno, shodno članu 43 *Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti o raspodjeli sredstava Tekuće budžetske rezerve* potrebna je saglasnost Vlade.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, sa aspekta budžeta nema primjedbi na dostavljeni Predlog programa podrške za zapošljavanje mladih u dijelu sredstva koja su predviđena Predlogom zakona o budžetu za 2022. godinu kod Ministarstva ekonomskog razvoja i Zavoda za zapošljavanje, uz obavezu da se sredstva za realizaciju usklade sa sredstvima koja će biti opredijeljena godišnjim zakonom o budžetu.

Međutim, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, sa aspekta budžeta, nije saglasno u dijelu sredstva koja su predviđena da se obezbijede iz tekuće budžetske rezerve, shodno čemu je Program podrške potrebno korigovati.

S poštovanjem,

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo ekonomskog razvoja

NAZIV PROPISA

Program podrške za zapošljavanje mladih

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

- Nezaposlenost mladih je jedan od ključnih problema crnogorskog tržišta rada, i sa sobom nosi negativne implikacije koje se manifestuju na ekonomskom, društvenom i političkom planu. Dodatni izazov prilikom zapošljavanja mladih predstavlja neaktivnost one grupe mladih koji nisu zaposleni, nisu u sistemu obrazovanja ni osposobljavanja, i koji ne traže aktivno zaposlenje (NEETs). Udio mladih iz ove kategorije tokom 2020. godine bio je 26,6%.
- U okolnostima kada crnogorsko društvo trpi posljedice tranzicionih procesa, lošeg dugogodišnjeg vođenja ekonomske politike, COVID krize itd., izazovi sa kojima se suočavaju, smještaju mlade, koji čine petinu crnogorskog stanovništva, u sve veći fokus. Struktura crnogorske privrede se transformisala od proizvodne ka dominantno uslužnim djelatnostima, što je dovelo do povećanja strukturne nezaposlenosti. Sektor usluga je tokom COVID krize bio najviše pogođen, te trenutna privredna struktura nema dovoljno širok obim tražnje koji bi apsorbavao ponudu radne snage.
- Posljedice problema smanjene ekonomske aktivnosti su nedovoljan nivo zaposlenosti, visoka dugoročna nezaposlenost, regionalne razlike u nivou zaposlenosti, sezonski karakter tržišta i, sa tim povezano, nedovoljno angažovanja domaće radne snage, što sve targetira i mlade.
- Pandemija COVID 19 se negativno odrazila na sve aspekte u društvu, a posebno na zapošljavanje i obrazovanje mladih. Njene negativne efekte posebno osjeća upravo ova populacija, kod koje su indikatori tržišta rada procentualno najviše pogođeni. Tako je, prema podacima iz Ankete o radnoj snazi, za mlade starosne grupe 15-29 stopa aktivnosti u 2020. godini iznosila 45,1%, stopa zaposlenosti 31,3%, a stopa nezaposlenosti 30,7%. Udio mladih koji ne rade, nisu u sistemu obrazovanja ili obuke (NEET) iz starosne grupe 15-29 je prema ARS iznosio 26,6%.

Prema podacima ZZZCG, učešće mladih starosne grupe 15-30 u ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti na kraju juna 2021. godine bilo je 21,3%.

U Studiji o mladima u Crnoj Gori koju je sproveo Centar za građansko obrazovanje mladi najčešće navode smanjenje nezaposlenosti (89,1%) i poboljšanje ekonomskog rasta i razvoja (79,7%) kao ključne prioritete koje vlada treba da rješava

- Države članice EU u velikoj mjeri koriste program „Garancija za mlade“ kako bi podržale neometan prelazak mladih iz svijeta obrazovanja ili iz nezaposlenosti u svijet rada. Program je posebno značajan u vremenu pandemije i smanjene privredne aktivnosti, jer su upravo mladi ti koje najteže pogađaju njihove posljedice. Obično su prvi koji gube posao, češće su zaposleni u neformalnoj ekonomiji ili u nestandardnim oblicima zaposlenja gdje nemaju pristup socijalnoj

zaštiti. Njihova radna mjesta su najzastupljenija u sektorima koji su najteže pogođeni pandemijom (npr. turizam, usluge smještaja i ishrane, sezonski poljoprivredni rad, trgovina...) kod kojih uglavnom ne postoji mogućnost rada na daljinu.

Shodno tome bez uvođenja Programa podrške za mlade, koji predstavlja jedan oblik garancije za mlade, posljedice nezaposlenosti najviše bi uticalje na ovu ciljnu grupu.

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

- Program podrške za zapošljavanje mladih se temelji na šest mjera koje će doprinijeti stvaranju predušlova za ublažavanje negativnih posljedica izazvanih prolongiranim zapošljavanjem mladih, a usmjerene su na obezbjeđenje podrške mladima kroz međuinstitucionalnu saradnju, kreiranje finansijski stimulativnog okruženja za zapošljavanje mladih, doprinos digitalizaciji društva, zapošljavanje mladih osoba sa invaliditetom, usavršavanje mladih u inostranstvu za oblasti od strateškog interesa za Crnu Goru, borbu protiv sive ekonomije, i jačanje apsorpcione moći Crne Gore u oblasti poljoprivrede.
- Države članice EU u velikoj mjeri koriste program Garancija za mlade kako bi podržale neometan prelazak mladih iz svijeta obrazovanja ili iz nezaposlenosti u svijet rada. Glavni princip programa je da svaka mlada osoba u roku od 4 mjeseca nakon što napusti obrazovanje ili osposobljavanje ili postane nezaposlena, dobije kvalitetnu ponudu za posao, pripravništvo, dalje usavršavanje ili nastavak obrazovanja. Program je posebno značajan u vremenu pandemije i smanjene privredne aktivnosti, jer su upravo mladi ti koje najteže pogađaju njihove posljedice. Obično su prvi koji gube posao, češće su zaposleni u neformalnoj ekonomiji ili u nestandardnim oblicima zaposlenja gdje nemaju pristup socijalnoj zaštiti. Njihova radna mjesta su najzastupljenija u sektorima koji su najteže pogođeni pandemijom (npr. turizam, usluge smještaja i ishrane, sezonski poljoprivredni rad, trgovina...) kod kojih uglavnom ne postoji mogućnost rada na daljinu. Sprovođenje programa zahtijeva izdvajanje značajnijih finansijskih sredstava, zbog čega je od posebne važnosti Ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan (EIP) iz oktobra 2020. godine čija vrijednost iznosi 9 milijardi eura, jer jedna od mogućnosti za korišćenje sredstava iz navedenog plana jeste kroz sprovođenje programa Garancija za mlade. Korišćenje raspoloživih sredstava se obezbjeđuje kroz programiranje aktivnosti kroz pretpristupne fondove i u tom pravcu Ministarstvo ekonomskog razvoja je već planiralo sprovođenje ove aktivnosti kroz IPA III za period 2023-2024. S obzirom na navedeno, Ministarstvo ekonomskog razvoja je obrazovalo međuresorni Radni tim za uvođenje programa Garancija za mlade u Crnoj Gori, koji okuplja predstavnike Ministarstva ekonomskog razvoja, Zavoda za zapošljavanje, Ministarstva prosvete, nauke, kulture i sporta, Uprave za sport i mlade, centara za socijalni rad, i nevladinih organizacija aktivnih u oblasti realizacije projekata namijenjenih populaciji mladih.
- Dodatno Program podrške za zapošljavanje mladih predstavlja jedan oblik programa „Garancija za mlade“, koji će se u narednom periodu nadograđivati.
- Program je u skladu sa Nacionalnom strategijom zapošljavanja 2021-2025 (koja je u fazi javne rasprave) gdje se posebno targetira ova ciljna grupa.
- Program je u saglasju i sa prioritetima u radu Vlade.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**

- **Objasni preferiranu opciju?**

- Program se temelji na šest mjera koje će doprinijeti stvaranju preduslova za ublažavanje negativnih posljedica izazvanih prolongiranim zapošljavanjem mladih:

MJERA 1 : Memorandum o saradnji koji ima za cilj podršku institucija za bolju usklađenost obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada

MJERA 2: Podrška unapređenju ljudskih resursa za digitalnu ekonomiju koja za cilj ima unapređenje mjera aktivne politike zapošljavanja kroz digitalnu platformu, povećanje fleksibilnosti i dostupnosti radi njihove veće efikasnosti i adekvatnijeg odgovora na potrebe tržišta rada. Sticanje znanja i vještina iz oblasti ICT, certifikovanje stručnih kvalifikacija iz oblasti ICT, priznatih na tržištu rada, i zapošljavanje u navedenim oblastima. Unapređenje ljudskih resursa na crnogorskom tržištu rada za digitalnu ekonomiju;

MJERA 3. Unapređenje zapošljavanja mladih osoba sa invaliditetom koja za cilj ima povećanje zapošljivosti i zapošljavanja mladih osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori;

MJERA 4. Komisija za stipendiranje talentovanih studenata CG za studije na prestižnim inostranim fakultetima,

MJERA 5. Podrška osposobljavanju i zapošljavanju mladih na poslovima inspeksijskog nadzora koja za cilj ima razvoj znanja, vještina i kompetencija mladih za tehničke i administrativne poslove inspeksijskog nadzora, podrška zapošljavanju visokoobrazovanih mladih do 30 godina koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih minimum 2 mjeseca, i jačanje administrativnih kapaciteta Uprave za inspeksijske poslove kroz zapošljavanje mladih na period od 9 mjeseci;

MJERA 6. Mladi kao podrška razvoju poljoprivrede koja za cilj ima pružanje podrške zapošljavanju 30 mladih do 30 godina koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica minimum 2 mjeseca, jačanje administrativnih kapaciteta Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, i unapređenje apsorpcije EU fondova za razvoj.

- Unapređenje zakonskog okvira koji targetira ovu ciljnu grupu, omogućiće bržu i lakšu tranziciju mladih iz svijeta obrazovanja u svijet rada. Istovremeno sprovođenje navedenih mjera omogućiće veću zapošljivost i zapošljavanje mladih, a ujedno pružiti mogućnost za unapređenje vještina i znanja za buduće učešće na tržištu rada

- Bez dodatnog podsticaja za uključivanje mladih u tržište rada, problem nezaposlenosti mladih dodatno bi izazvao brojne posljedice (ekonomske, socijalne, obrazovne..).

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Program podrške za zapošljavanje mladih kroz navedenih šest mjera najviše uticaja imaće na mlade nezaposlene osobe koje su prijavljene u evidenciju nezaposlelih lica kod Zavoda za zapošljavanje. Sa jedne strane, uključivanjem mladih u svijet rada, kroz unapređenje znanja i vještina mladih, koje su predviđene mjerama, omogućiće stvaranje neophodnih kapaciteta potrebnih tržištu rada, dok će se sa druge strane omogućiti smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica, što će omogućiti sprovođenje mjera aktivne politike zapošljavanja za ona lica koja su teže zapošljiva sa ciljem i njihovog uključivanja u tržište rada.

- Primjena i sprovođenje mjera neće izazvati dodatne troškove privredi i građanima.
- Pozitivne posljedice donošenja i implementacije Programa podrške za mlade opravdavaju troškove koji su neophodni za njegovu implementaciju.
- Unapređenje propisa koji se odnose na mlade, unapređenje znanja i vještina nezaposlenih mladih, koje će steći tokom implementacije mjera, može uticati i na stvaranje novih privrednih subjekata.
- Ne postoje administrativna opterećenja i biznis barijera

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će prosteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

-Potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore 2,8 mil. €

-Implementacija Programa podrške za mlade zahtijeva obezbjeđivanje sredstava tokom fiskalne godine.

-Implementacija Programa za mlade ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze, ali su osnova za buduće planiranje korišćenja sredstava iz IPA fondova. Naime, u cilju uvođenja Evropskog programa „Garancije za mlade“ zahtijeva izdvajanje značajnijih finansijskih sredstava, zbog čega je od posebne važnosti Ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan (EIP) iz oktobra 2020. godine čija vrijednost iznosi 9 milijardi eura, jer jedna od mogućnosti za korišćenje sredstava iz navedenog plana jeste kroz sprovođenje programa Garancija za mlade. Korišćenje raspoloživih sredstava se obezbjeđuje kroz programiranje aktivnosti kroz pretpristupne fondove i u tom pravcu Ministarstvo ekonomskog razvoja je već planiralo sprovođenje ove aktivnosti kroz IPA III za period 2023-2024. Stoga je veoma važno da se u formi pripremljenog Programa podrške za mlade objedine programi za koje će se kasnijoj fazi dodatno obezbjeđivati sredstva iz EU fondova.

-Sredstva za implementaciju Programa planirana su za fiskalnu 2022. godinu kod institucija koje će biti zadužene za implementaciju programa.

-Donošenje Programa podrške za mlade u okviru Mjere 1 predviđena je revizija Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem, koji je sprovodi u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem i koji se finansira iz budžeta. Takođe predviđena je priprema novog Zakona o studentskim poslovima.

-Prihod za budžet Crne Gore može se ostvariti ukoliko sa stečenim novim vještinama i znanjem dodje

do zapošljavanja mladih.

-Potrebna finansijska sredstva za pojedine mjere planirane su Predlogom zakona o budžetu CG za 2022. godinu na sljedeći način:

Mjera 1: ne zahtijeva trenutno izdvajanje sredstava

Mjera 2: utvrđen iznos sredstava kod Ministarstva ekonomskog razvoja u iznosu od 1,0 mil €

Mjera 3. utvrđen % od ukupnog izdavaja za ove namjene u okviru sredstava opredijeljenih kod ZZZCG-300.000,00 €

Mjera 4. utvrđen okvirni iznos sredstava iz sredstava budžetske rezerve za 2022. godinu – 1,0 mil €

Mjera 5. utvrđen relativno precizan iznos kod Zavoda za zapošljavanje CG – 340.000,00 €

Mjera 6. utvrđen relativno precizan iznos kod Zavoda za zapošljavanje CG – 175.000,00 €

-Dokument se po prvi put šalje Ministarstvu na mišljenje te u tom smislu nije bilo sugestija.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

-Program podrške za zapošljavanje mladih je pripremljen u međuresoskoj saradnji.

-Program je prezentovan je na sjednici Savjeta za konkurentnost, 1. oktobra 2021. godine, gdje je ostavljena mogućnost za dodatne komentare zainteresovanih strana, kojih u predviđenom roku nije bilo.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- Potencijalne prepreke, osim obezbjeđivanja potrebnih finansijskih sredstava, nijesu prepoznate u ovom trenutku.
- Program podrške za zapošljavanje mladih biće upućen Vladi Crne Gore na donošenje, kada će se Zaključkom zadužiti institucije za realizaciju istih, odnosno za implementaciju pojedinih mjera.
- Smanjenje nezaposlenosti mladih
- Za sprovođenje monitoringa i evaluacije Programa podrške za mlade biće zaduženo Ministarstvo ekonomskog razvoja.

Datum i mjesto

Podgorica, 30.11.2021.godine

MINISTAR

mr. Jakov Milatović

Milatović